

KiVa: Hoe je pesten voorkomt... en samen aanpakt als het toch gebeurt!

Peter te Riele
4 november 2013
15.15 – 16.30 uur

1

Peter te Riele
peterteriele@hotmail.com
www.eigenwijsinonderwijs.blogspot.nl

@peterteriele

www.kivaschool.nl
@kivaschool

1

Programma

- Welkom en introductie
- Programma + doelen
- Startoefening
 - Samenwerken
 - Tweegesprek
- Pesten
 - Pesten & plagen
 - Definiëring
- KiVa op een presenteerblaadje
- KiVa: onderzoeken en ondergaan
 - Stoelnoefening
- Terugblik
- Afronding

3

Doelen

- Kennismaken, groepsvorming, samenwerken
- Aanvoelen wat we onder pesten (kunnen) verstaan
- De KiVa-aanpak (her)kennen
- Inzicht verkrijgen in de complexiteit van pesten

4

Misverstanden over pesten

“Pesten is goed voor je karaktervorming en helpt je om je uit moeilijke situaties te redden”

“Ik ben vroeger op school ook gepest, maar dat heeft geen enkele invloed op me gehad”

“Als je gepest wordt, moet je juist leren om van je af te bijten”

Pesten is ...

... een vorm van agressie waarbij één of meer personen de **intentie** hebben een ander **steeds opnieuw** schade toe te brengen waarbij de **macht ongelijk verdeeld** is; het slachtoffer kan zich meestal **niet verdedigen**

1. Pesten gebeurt steeds opnieuw
2. De pester staat sterker dan het slachtoffer
3. *Pesten gebeurt met opzet*

De kleine pauze

Het speelt zich af op een basisschool, waar vijf docenten en een conciërge elkaar tijdens de kleine koffiepauze het leven zuur maken. De piekleine lerarenkamer is een slangenkuil en vormt het strijdtoneel van onderlinge ruzie, roddel, jaloezie, liefde en haat.

De hoofdrolspelers zijn:

1. **Titia Uittenbroek** (stijve hark van de oude stempel: adjunct)
2. **Elsje van Wentelen** (vleesgeworden sapkuur: remedial teacher)
3. **Hammed Arman** is de altijd lachende illegaal: de conciërge.
4. **Miep Kroon** (omhooggevallen voorleesmoeder: knutseljuf),
5. **Hans Eier** (de incapabele directeur: hoofd),
6. **Jan Molentje** (aardsluie racistische lolbroek: gymleraar).

Titia

Elsje

Hammed

Miep

Hans

Jan

Belangrijk uitgangspunt:

Hoewel we niet allemaal verantwoordelijk zijn voor het feit dat er wordt gepest, zijn we wel allemaal verantwoordelijk voor dat het stopt

Wijze uitspraak t.a.v. Pesten in de groep:

“Uiteindelijk zullen we ons niet de woorden van onze vijanden herinneren, maar het zwijgen van onze vrienden”

(Martin Luther King)

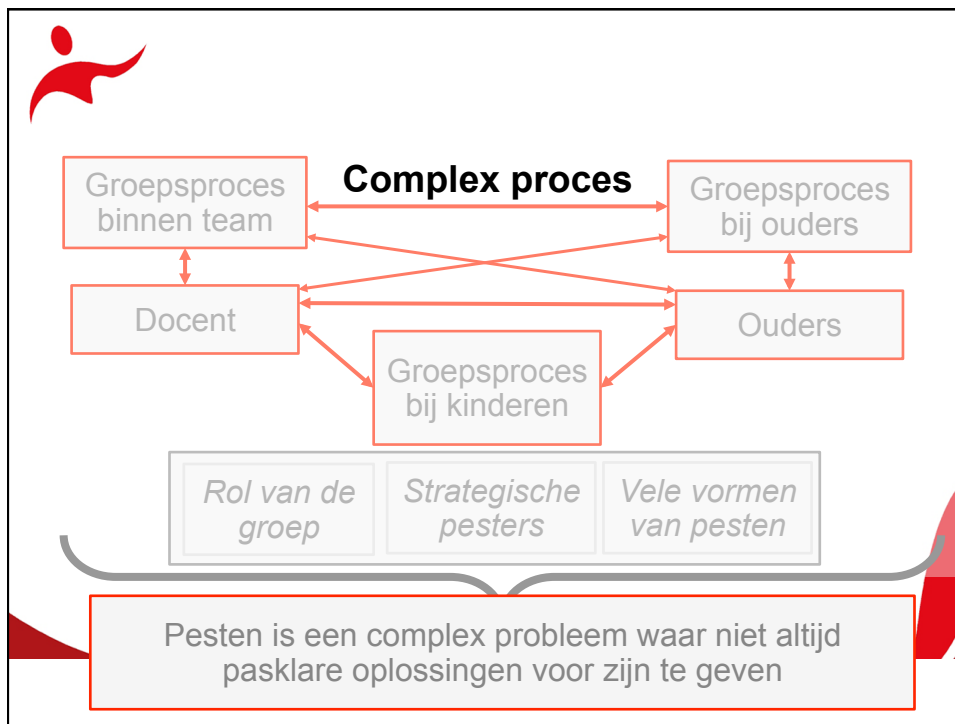

Pesten en de groep

- Bijna alle leerlingen keuren pesten af; toch zijn er veel die meedoen of die niets zeggen
- Van belang dat alle leerlingen leren inzien dat zij zelf invloed kunnen hebben op het pesten
- Ombuigen groepsnorm:

“We willen dat pesten stopt”

KiVa gebruikt de kracht van de groep om problemen op te lossen

- Gerichte **training en begeleiding van docenten**; daadkrachtig rolmodel voor leerlingen
- Gebruiksvriendelijk, gevarieerd en **concreet** materiaal voor leerlingen, leerkrachten en ouders

Doelstellingen van KiVa

- Pesten voorkomen
- Bestaande gevallen van pesten oplossen, aanpakken en terugdringen
- De negatieve gevolgen van pesten verminderen voor alle leerlingen:

Samen maken we er een fijne school van!

www.kivoschool.nl

Preventief: 10 lessen

Christina Salmivalli – Virpi Pöyhönen – Ari Haukioinen

1. Iedereen verdient respect
2. In de groep
3. Wat is communicatie?
4. Herken pesten
5. Verborgene vormen van pesten
6. Gevolgen van pesten
7. Pesten en de groep
8. De groep verzet zich tegen pesten
9. Wat kan ik doen als ik word gepest?
10. KiVa – We doen het samen!

Les 1

Overzicht van de KiVa-handleiding

A KiVa

- kinderen weten wat KiVa is
- kinderen weten wat een leuke school is
- 🌱 *Wat stel je je voor bij een leuke school? (26)*
- 🌱 *Wat is een KiVa-school en het KiVa-programma? (27)*
- 🌱 *Wat is een veilige school? (27)*

B Alleen - samen

- kinderen weten leuke en minder leuke kanten van alleen en van samen zijn
- kinderen kennen elkaar en weten hoe ze de groep ervaren
- 🌱 *Alleen en samen zijn (29)*
- 🌱 *Foto's bekijken en bespreken: alleen en samen zijn (29)*
- 🌱 *De lijnvoering (30) en deze bespreken (31)*

Iedereen verdient respect

C Respect

- kinderen weten wat respect is
- kinderen kunnen respect herkennen en tonen
- kinderen kennen verschillende relaties
- 🌱 *Respect als onderdeel van menselijke relaties (31)*
- 🌱 *Manieren om respect te tonen (32)*
- 🌱 *Driehoek van menselijke relaties (33) en kaarten (34)*

D KiVa-regel

- kinderen weten wat het KiVa-contract is
- kinderen weten wat regels zijn
- kinderen hebben een eigen contract
- 🌱 *Contract en regels (35)*
- 🌱 *Uitdelen en maken KiVa-schrift (35)*
- 🌱 *Opschrijven van regel 1 (35)*

E Herhaling

- kinderen kunnen herhalen wat er behandeld is in de les
- kinderen weten hoe je met respect met elkaar omgaat
- 🌱 *Reflectie op KiVa (36)*

Extra werkvormen

- 🌱 *Maak een situatie of rollenspel van een leuke situatie.*
- 🌱 *Ontwerp een nieuw KiVa hekje voor de meesters en juffen.*
- 🌱 *Maak een fotoalbum met (getekende) foto's van een leuke schooldag.*
- 🌱 *Maak zelf een tekening van alleen - samen zijn.*
- 🌱 *Maak tablon-vlansen van alleen - samen zijn en vul deze leuk/niet leuk (zie toelichting op kaartje 8).*
- 🌱 *Lijnvoering: bedenk zelf een lijnvoering en doe die met de groep.*
- 🌱 *Vertel een verhaal over jezelf over alleen - samen zijn.*

6 **7**

Les 1

Les 8

Overzicht van de KiVa-handleiding

A Communicatie

- kinderen weten hoe ze slachtoffers kunnen steunen
- kinderen kunnen kleine gebaren gebruiken om slachtoffers te steunen
- 🌱 *Welke vormen van communicatie zijn er ook al weer? (115)*
- 🌱 *Hoe kun je duidelijk maken dat je wilt helpen? (115)*

B Moeilijk om te verdedigen

- kinderen weten waarom het moeilijk is om slachtoffers te steunen
- kinderen weten wat er nodig is om een succesvol verdediger te zijn
- kinderen weten dat het samen makkelijker verdedigen is
- 🌱 *Eigenschappen van verdedigers (115)*
- 🌱 *Samen met iemand anders is het makkelijker (116)*
- 🌱 *Waarom is het moeilijk? Drie kaarten: wie gestuwt/hoor (117)*
- 🌱 *Discussie: hoe lossen we de voorbeelden op? (117)*

De groep verzet zich tegen pesten

C Oplossingen

- kinderen kennen verschillende manieren om pesten tegen te gaan
- 🌱 *Drie kaarten uitspeelen: de groep geeft aanwijzingen (118)*
- 🌱 *Hoe kun je slachtoffers helpen (119)*
- 🌱 *(optoneel) Oplossingskaarten ordenen (119)*

D Iedereen een stap vooruit

- kinderen kennen wie welke rol in hun groep speelt
- kinderen kunnen allemaal iets bij zichzelf verbeteren:
- 🌱 *Eén stap vooruit: iedereen kan zich verbeteren (119)*
- 🌱 *Hand op schouder: wie kan verdedigen? (120)*
- 🌱 *Hoe kun jij een steunende bijdragen aan minder pesten? (120)*

E KiVa-regel

- kinderen kunnen de ontwikkeling van hun groep beschrijven
- 🌱 *Welke de stap vooruit heeft de groep gemaakt? (120)*

F Herhaling

- kinderen weten hun voornemens om te zetten in daadwerkelijk handelen
- 🌱 *Welke stap vooruit heb jij gezet? (120)*

Extra werkvormen

- 🌱 *Leed de verhalen op kaartje 92. Wat zou de gepaste kinderen geholpen hebben?*
- 🌱 *Definie kleine gebaren: knipoogje, glimlach, wenkbrouwen fransen, omhoog kijken, zuchten, met het hoofd schudden, stom opsteken. Vertel zelf nog 10 andere kleine gebaren waarmee je communiceert en een slachtoffer helpt.*
- 🌱 *Beeld een scène uit waarin je een gepast kind helpt. De eerste keer vragen de toeschouwers niets, de tweede keer roepen de toeschouwers: 'stop er mee, wij houden niet van pesten', merk je verschil?*
- 🌱 *Vertel een verhaal van de klas op deze lijn met de lijnvoering. Maak een nieuwe lijnvoering van.*
- 🌱 *Wie staat waar (aan welke kant) op de verschillende lijnen? Zoek ten slotte zelf een plek (waar jij wilt dat je moet staan).*
- 🌱 *Maak een persoonlijk overzicht wat jij hebt gedaan waardoor er minder gepest wordt in de groep. Welke voornemens heb je nog op dit gebied? Schrijf ze op.*
- 🌱 *Vertel over je daden en voornemens die in je KiVa-schrift staan.*
- 🌱 *Met welk klasgenootje zou je eigenlijk nog eens een gesprek moeten voeren? Waar moet dat gesprek over gaan? Wat wil je zeggen?*

34 **35**

Les 8

Stoelenles

- Zet met behulp van stoelen een peestsituatie neer zoals die zich kan voordoen op school als er even geen docent bij is.

17

Preventief: 10 lessen

- Preventief
- Inzicht in rol van de groep
- Leren om slachtoffers te helpen en pesters te ontmoedigen
- Vergroten weerbaarheid
- Divers:

Christina Salmivalli – Virpi Pöyhönen – Pii Haukioinen

Klassikaal gesprek

Gesprekken in tweetallen of kleine groepen

Oefeningen

Opdrachten

Film

KiVa-spel

Wij waren hier eerst!
Wij gaan hier nu spelen!

Het is verkeerd hoe ze liegen in de klas.

Waarom moet Demo mij toch altijd lastigvallen? Hij loopt met opzet zo dicht op mij.

Schoonmaak
Wachtwoord leerkracht
Inloggen

Curatief: Pesten oplossen

Signalen van pesten.
Screening: Is er sprake van pesten?

Nee: De leerkracht zoekt samen met de leerlingen naar een oplossing voor het probleem

Ja: Als het kan onderneemt de leerkracht actie en bespreekt het met de groep.

KiVa-regel 9: We lossen pesten als groep op.

Scholen maximaal ondersteunen

Scholing en training

Ontmoeten (intervisiegroepen)

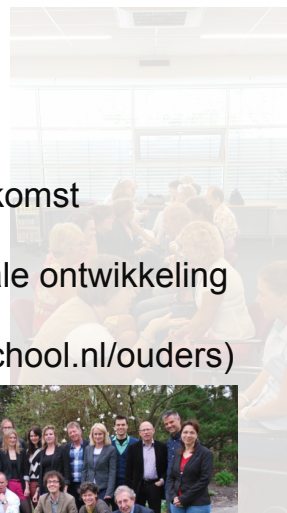
- Tweejaarlijks ervaringsbijeenkomst

Signaleren en monitoren sociale ontwikkeling

Materialen voor ouders (kivaschool.nl/ouders)

Coaching en begeleiding

Blijf op de hoogte:
www.kivaschool.nl

Linkje naar de digitale oudergids:
www.kivaschool.nl/ouders

